

- Бацевич 2004: Бацевич, Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики [Текст] / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
- Бусел 2007: Бусел, В. Т. Великий тлумачний словник української мови [Текст] / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел]. — К.: Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. — 1736 с.
- Карасик 2009: Карасик, В. И. Языковые ключи [Текст] / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2009. – 406 с.
- Караулов 1987: Караулов, Ю. Н. Русский язык и языковая личность [Текст] / Ю. Н. Караулов. — М. : Наука, 1987. — 261 с.
- Космеда 2000: Космеда, Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки [Текст] / Т. А. Космеда. – Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2000. – 349 с.
- Космеда 2010: Космеда, Т. А. Елітарність педагогічного дискурсу викладача вищої школи [Текст] / Т. А. Космеда // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип.50. – 2010. – С. 98–105.
- Космеда 2006: Космеда, Т. А. Комунікативна компетенція Івана Франка міжкультурні, інтерперсональні, риторичні виміри [Текст] / Т. А. Космеда. – Львів : ПАІС, 2006. – 328 с.
- Космеда 2008: Космеда, Т. А. Ретроспекція як методологічна основа дослідження «живого» мовлення Івана Франка [Текст] / Т. А. Космеда // Мовознавство. – К. : 2008. – № 6. – С. 28–33.
- Слабошпицький 2010: Слабошпицький, М. Ф. Спогади про Павла Загребельного [Текст] / М. Ф. Слабошпицький. – Х. : Фоліо, 2010. — 249 с.
- Тарнашинська 2000: Тарнашинська, Л. Б. Таємниця Євразії, або жінка і чоловік з погляду вічності [Текст] / Л. Б. Тарнашинська // Березіль. – 2000. – № 7-8. – С. 165–173.
- Хьелл 2008: Хьелл, Л., Зиглер, Д. Теории личности [Текст] / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : Питер, 2008. – 608 с.
- Brown 1983: Brown, G., Yule, G. Discourse analysis / G. Brown, G. Yule. – Cambridge University Press, 1983. – 288 p.

Стаття посвячена дослідженню проблеми, касаючоїся определения особенностей речевого портрета известного писателя на основании анализа его «дискурсивного поведения». Выделены и охарактеризованы значимые признаки, формирующие П. Загребельного как коммуниканта. Особое внимание уделено выяснению специфики его коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: дискурс, языковая личность, коммуникативная компетенция.

The article is devoted to the definition of the writer's language behaviour peculiarities. The most significant signs that form P. Zagrebelnyi as a person that communicate with the others were defined and characterised. Special attention is paid to the identification of the specific character of the writer's communicative competence.

Keywords: discourse, language personality, communicative competence.

Надійшла до редакції 22 вересня 2010 року.

Галина Кицак

ББК 81(7)
УДК 81'42
К46

ХАРАКТЕРНІ РИСИ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

Стаття присвячена питанню визначення наукового дискурсу як типу дискурсу, розглядаються підходи до вивчення дискурсу, позначення його основних ознак та рис, в статті визначаються екстралінгвістичні фактори, які впливають на процес текстоутворення в науковій сфері, конститутивні ознаки наукового дискурсу, його властивості, спосіб появи, учасники, клієнти, хронотоп та цінності наукового дискурсу. У роботі аналізуються та синтезуються результати лінгвістичних наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних мовознавців.

Ключові слова: дискурс, науковий дискурс, наукова комунікація, науковий текст, екстралінгвістичні фактори, аналіз дискурсу, конститутивні ознаки.

Лінгвістика тексту нині розглядається як наука, до складу якої входять декілька дисциплін, що вивчають не лише текст, але й текстуальний підхід до мовних одиниць нижчого рівня. У вітчизняній науці розробляються питання, які присвячені всебічній характеристиці лінгвістики тексту.

Одним із складних наукових понять, що поєднує в собі поряд з лінгвістичними складовими й екстралінгвістичні, які однаковою мірою необхідні для розуміння та інтерпретації тексту, є **дискурс**.

Метою нашого дослідження є комплексна характеристика наукового дискурсу. Для вирішення цієї мети були поставлені такі **завдання**: характеризувати різні підходи до тлумачення поняття дискурсу, виокремити науковий дискурс як особливий тип дискурсу, визначити екстралінгвістичні фактори наукового дискурсу, окреслити перспективи розвитку наукового дискурсу.

Трактування поняття «дискурс» у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці змінювалося протягом останніх десятиліть. Різноманіття визначень дискурсу пов'язане з різними підходами, саме з цих позицій і даються визначення цього поняття. Поняття «дискурсу» було введено З. Харрисом, автором дистрибутивного методу, який у 50-ті роки використовував це поняття для дистрибутивного аналізу не лише окремих речень, але й текстів, розглядаючи їх у контексті супровідної соціокультурної ситуації [Штерн 1998: 87]. Трактування терміна «дискурс» як «надфразної єдності» та «складного синтаксичного цілого» ми знаходимо в працях І.О. Фігуровського та М.С. Поспелого (1948). У 1960-1970 рр. дискурс стає об'єктом уваги у дослідженнях Е. Бенвеніста, З. Харриса, М. Фуко як зв'язна та узгоджена послідовність речень чи мовленнєвих актів. Сучасні лінгвісти фокусують свою увагу на дискурсі як 1) на зв'язному тексті в сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; 2) тексті, взятому в аспекті подій; 3) мовленні, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості. В онтологічному значенні дискурс, на відміну від подібних понять і визначень (метамова, функціональний стиль, субмова тощо), являє собою мовленнєву діяльність, зорієнтовану домінантною характеристикою, що передбачає поряд із цією домінантною ознакою багатопластовість її різноаспектних сутностей [Гутаров 2002: 163]. На думку Н.Д. Арутюнової, дискурс – це мовлення, «занурене в життя» [Арутюнова 1990: 136-137]. За Н.М. Андронкіною, в дискурсі реалізуються знання про світ, думки, установки, ситуації реального спілкування, сукупність процесу і результату мовленнєво-мисленнєвої діяльності [Андронкіна 2008: 89].

Дискурс пов'язаний і з такими ментальними факторами і особливостями сприйняття мовлення, як темп, стильовий ключ спілкування, форми мовленнєвого етикету, характер гумору та алюзій. Тому він часто характеризується як спілкування людей, включене в процес життя, що і вивчає сучасна когнітивна теорія дискурсу [Андронкіна 2008: 89].

О.М. Гніздечко трактує дискурс як текст в аспекті подій, як складну систему ієрархії значень, що поряд з текстом включає необхідні для розуміння останнього екстралінгвістичні параметри комунікації. До них належать соціальні, психологічні й антропологічні позамовні чинники. Врахування різноманітних фонових чинників дискурсивного аналізу формує уявлення про учасників комунікації, особливості створення та сприйняття основного змісту повідомлення, з одного боку, та лежить в основі поліпарадигматизму як провідної тенденції розвитку сучасної лінгвістики – з другого [Гніздечко 2005: 13-14]. М.М. Кожина стверджує, що не можна вивчити та осмислити цілісний текст поза його смисловою, змістовою стороною, неможливо не враховувати цілого ряду його комунікативних параметрів: задуму, концепції, цілі спілкування, фонду знань комунікантів, суб'єкта мовлення, адресата та ін., а на поверхневому рівні – текстової організації, композиції, принципів та прийомів розгортання тексту, обумовлених зазначеними та іншими екстралінгвістичними факторами [Кожина 1995: 37]. Тому, услід за М.М. Кожиною, в аспекті функціонально-стилістичної інтерпретації тексту дискурс можна розуміти як мовлення, різновид мовлення, як процес використання мови в когнітивно-мовленнєвій діяльності, що фіксується в текстах і спирається на інтердискурсивність, така діяльність зумовлена екстралінгвістичними факторами (ідеологічними, соціокультурними, історичними) і репрезентує певну спільність практики людей як узагальненого суб'єкта висловлювання (особливий «ментальний світ» з його «духом часу») [Кожина 2004: 25]. Включення в термін «дискурс» екстралінгвістичних характеристик, які розширюють його зміст (соціокультурні, психологічні, прагматичні, етнокультурні, паралінгвістичні фактори), відображає тенденцію подолання підходу до його аналізу як предмета лінгвістики тексту, що було характерним у період становлення і розвитку даної дисципліни [Андронкіна 2008: 88]. І.А. Скрипак екстралінгвістичними факторами наукового дискурсу вважає задачі наукового спілкування, спосіб появи і актуалізації цього дискурсу, учасників такого дискурсу, соціально-історичні умови існування наукового дискурсу [Скрипак 2008: 13].

Способом появи наукового дискурсу, в основі якого лежить опора на тексти першоджерел та їх концепти, І.А. Скрипак пропонує вважати інтертекстуальність, способом актуалізації наукового дискурсу – діалог в широкому розумінні слова, фактор учасників експлікується (детермінується) статусною рівністю, важливу роль відіграє також соціальний контекст [Скрипак 2008: 13-14].

Оскільки в основі розуміння дискурсу як інтегральної сукупності текстів, пов'язаних семантичними (змістово-тематичними) відношеннями та/чи поєднаних в комунікативному і функціонально-цільовому цілому лежить ідея дискурсивної формації [Чернявська 2006: 55], то критеріями відбору текстів, які беруться в якості емпіричної основи вивчення дискурсу того чи іншого типу, виступають сфери людського спілкування, практики, галузі знань, типології тексту. Виходячи з такої концепції, метою наукового дискурсу є формування нового знання про оточуючий світ, яке представлене у вербальній формі та обумовлене комунікативними канонами наукового спілкування.

Проблема наукової комунікації набуває сьогодні особливої актуальності. Насамперед це пов'язано з процесом глобалізації, який охоплює всі сторони суспільного життя, зокрема й науку. Наукова комунікація, що здійснюється через науковий текст, в залежності від предмету мовлення співвідноситься з науковою діяльністю її учасників, їх науковими знаннями, науковими пресупозиціями. Передумовою наукової комунікації виступає інтенційність, характер впливу на адресата, а можливість освоєння ним (адресатом) смислового континууму наукового тексту залежить від здатності автора передбачити обсяг концептосфери адресата, користуватися

діалогічність як основним механізмом обґрунтування цінності наукового знання, формулювати знання, яке використовується для об'єктивації, доцільними текстовими та мовними засобами [Ракітіна 2007: 14-15]. Реальна потреба вчених-дослідників в оволодінні правилами та нормами спілкування, прийнятими в міжнародному науковому співтоваристві, є ключем до визнання та успішного професійного співробітництва і потребує пошуку ефективних шляхів навчання наукового дискурсу.

Сфера наукової діяльності людини у суспільстві завжди усвідомлювалася як особлива сфера, від якої безпосередньо залежить успіх у розвитку людського соціуму. З огляду на вищесказане науковий дискурс в цілому та науковий текст зокрема як повноцінний елемент цього дискурсу завжди потрапляли в сферу пильної уваги дослідників.

Результати досліджень М.П. Брандес, В.І. Карасика, Т.А. ван Дейка, Г.М. Мінаєнко, О.В. Михайлової щодо аналізу дискурсу показують, що науковий дискурс належить до інституційного типу спілкування та має свої специфічні ознаки. Виходячи з положення про системність дискурсу в цілому, ми припускаємо, що науковий тип дискурсу є складовим елементом загальної системи та має свої конститутивні, системотвірні ознаки, до яких ми відносимо авторство, адресованість, інформативність та інтертекстуальність. На думку Л.В. Славгородської, конститутивними ознаками наукового дискурсу можна вважати особливу ціль (проблематику), характеристики типових учасників і форму існування. Н.Л. Моргун конститутивними характеристиками наукового дискурсу [Моргун 2002: 3] називає ціль, форму існування, статусну рівність учасників.

Н.Л. Нікульшина пропонує розглядати науковий дискурс як діяльність та як продукт. Серед властивостей наукового дискурсу як діяльності Н.Л. Нікульшина виокремлює ситуативну зумовленість, учасників комунікації, авторство, адресованість, цілеспрямованість, обставини, змістовність (предметність), загальний контекст діяльності, загальну структуру діяльності, етап орієнтування, планування, етап реалізації, контроль [Нікульшина 2008: 246-247].

До властивостей наукового дискурсу як продукту, на думку Н.Л. Нікульшиної, належать структурність, когезія, інформативність, інтертекстуальність, оскільки всі якості наукового дискурсу як діяльності забезпечують умови для створення мовленнєвого продукту (тексту) [Нікульшина 2008: 247].

О.В. Михайлова виділяє дві основні групи наукового дискурсу: інституційну та особистісну [Михайлова: 67], що зумовлено відношеннями між учасниками комунікації. Цей дослідник науковий дискурс вважає одним із видів інституційного спілкування, оскільки наукова комунікація здійснюється в соціально-фіксованій ситуації, в суспільних інститутах. З огляду на те, що реальне живе спілкування є складним та багатовимірним явищем, подібна стратифікація розглядається як умовна. Науковий дискурс займає особливе місце в загальній системі типів дискурсу, оскільки в ньому розбіжності між скороченою та фіксованою дистанціями спілкування не є визначальними [Моргун 2002: 9]. Услід за О.В. Михайловою ми визнаємо за науковим дискурсом інституційний статус, проте опозиція формальність / особистість в науковому тексті виражена не так яскраво, як в інших типах дискурсу [Михайлова 1999: 67].

Ми припускаємо, що науковому дискурсу притаманні категоріальні ознаки, які якісно виділяють його із загальної системи. І.А. Скрипак до категоріальних ознак наукового дискурсу зараховує інтертекстуальність, діалогічність, специфіку прагматики і учасників комунікації [Скрипак 2008: 6]. Інтертекстуальність як характеристика дискурсу виступає специфічною ознакою наукового дискурсу, в основі якої лежить опора на тексти першоджерел та їх концепти, без яких в принципі неможливе існування наукового дискурсу [Скрипак 2008: 450]. Вищезазначені категоріальні ознаки наукового дискурсу, на думку дослідниці, визначають жанрову диференціацію моделей спілкування. При цьому І.А. Скрипак наголошує, що жанр наукової статті слід вважати центральним в науковому дискурсі, оскільки він не лише містить прояви всіх категорійних ознак наукового дискурсу, а й виступає оперативним жанром, що повністю відповідає вимогам сучасного наукового пізнання і спілкування [Скрипак 2008: 6-7]. Російська дослідниця В.Є. Чернявська підкреслює, що в науковому мовленні інтертекстуальність виступає як універсальний принцип побудови наукового тексту на рівні змісту. Інтертекстуальність пояснює той факт, що будь-який науковий твір миттєво – ретроспективно і проспективно – пов'язаний з іншими дослідженнями і позиціонує як своєрідний мікротекст в загальнонауковому макротексті [Чернявська 2005: 97].

На нашу думку, конститутивними ознаками наукового дискурсу можна вважати особливу ціль (проблематику), певні характеристики типових учасників і спосіб реалізації. На думку О.В. Михайлової, метою наукового дискурсу є вирішення наукової проблеми [Михайлова 1999: 68], дослідниця поділяє наукові проблеми на теоретичні та прикладні, формою існування наукового дискурсу визначає діалог, оскільки науковий текст принципово діалогічний як експліцитно, так і імпліцитно [Михайлова 1999: 69], підкреслює важливість статусної рівності учасників наукового дискурсу [Михайлова 1999: 72], наголошуючи на відсутності статусних розбіжностей як конститутивної ознаки наукового дискурсу.

Учасниками наукового дискурсу виступають дослідники як представники наукової громадськості, при цьому характерною особливістю даного типу дискурсу, на думку В.І. Карасика, є принципова рівність всіх учасників наукового спілкування, оскільки ніхто з дослідників не володіє монополією на істину, а безкінечність пізнання змушує кожного вченого критично ставитись як до чужих, так і до своїх пошуків [Карасик 2004: 276].

Клієнти наукового дискурсу чітко окреслені лише на його периферії, це широка публіка, яка читає науково-популярні журнали та дивиться відповідні телепередачі, з одного боку, та дослідники-початківці, які проходять навчання на кафедрах і в лабораторіях, з іншого боку [Карасик 2004: 277]. Хронотопом наукового дискурсу є обставини, характерні для наукового діалогу. Діалог цей може бути усним і письмовим, тому для усного дискурсу підходить зал засідань, лабораторія, кафедра, кабінет вченого, а для письмового прототипним місцем є бібліотека [Карасик 2004: 277].

Отже, науковий дискурс має відповідати трьом основним вимогам: його проблематикою повинно бути вивчення довкілля, статус його учасників повинен бути рівний, а способом його реалізації має бути творчий діалог у широкому розумінні цього поняття. Саме ці ознаки уможливають виділення наукового дискурсу із загальної системи і вирізняють його з-поміж інших типів дискурсу.

Проаналізувавши погляди різних лінгвістів на сутність поняття «науковий дискурс» можна стверджувати, що науковий дискурс – це своєрідне відзеркалення наукового тексту в свідомості конкретного індивіда у конкретній ситуації і в конкретний момент часу.

Науковий дискурс – це науковий текст як результат цілеспрямованої соціальної дії, фокус дій мовних і мовленнєвих, соціокультурних і прагматичних, когнітивних і психологічних факторів. Для дослідження наукового дискурсу слід використовувати особливу стратегію, яка інтегрує макросемантичний та глибинно-семантичний аналіз наукового тексту та спрямована на з'ясування епістемічних передумов та умов виникнення наукових текстів.

В цілому аналіз основних складників наукового дискурсу, які детерміновані екстралінгвістичними факторами, дозволив не лише визначити його своєрідність, а й прослідкувати динаміку наукового дискурсу як особливого типу дискурсу та передбачити перспективу його подальшого розвитку.

Література

Андронкіна 2008: Андронкіна, Н.М. Понятие «дискурс» в междисциплинарных исследованиях и его содержание в методике преподавания иностранных языков [Текст] / Н.М. Андронкіна // Мир науки, культуры, образования. – 2008. – №3(10). – С. 87-91. – Библиогр.: с. 90-91.

Арутюнова 1990: Арутюнова, Н.Д. Дискурс // Лингвистический энциклопедический словарь [Текст] / В.Н. Ярцева (ред.) – М.: Советская энциклопедия, 1990. – С.136-137. – Библиогр.: с.137

Гніздечко 2005: Гніздечко, О.М. Авторизація наукового дискурсу: комунікативно-прагматичний аспект (на матеріалі англійських статей сучасних європейських та американських лінгвістів) [Текст]: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. – К., 2005. – 203с.

Гутаров 2002: Гутаров, В.А. К определению научного филологического дискурса [Текст] / В.А. Гутаров // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2002. – №567. – С. 163-170. – Библиогр.: с. 170.

Карасик 2004: Карасик, В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс [Текст]. – М.: Гнозис, 2004. – 390с. – Библиогр.: с. 365-390. – 1500 пр. – ISBN 5-7333-01-43-0.

Кожина 2004: Кожина, М.Н. Дискурсивный анализ и функциональная стилистика с речеведческих позиций [Текст] / М. Н. Кожина // Текст – Дискурс – Стилль. – 2004. - №6. – С. 9-33. – Библиогр.: с. 32-33.

Кожина 2006: Кожина, М.Н. Стилистический энциклопедический словарь современного русского языка [Текст] / М. Н. Кожина (ред.) – М.: Флинта: Наука, 2006. – 696с. – 3000 экз. – ISBN 5-89349-342-7 (Флинта). – ISBN 5-02-002791-X (Наука).

Кожина 1995: Кожина, М. Н. Целый текст как объект стилистики текста [Текст] / М.Н. Кожина // Stylistika – IV. – 1995. – С. 33-54. – Библиогр.: с. 54.

Михайлова 1999: Михайлова, Е. В. Интертекстуальность в научном дискурсе (На материале статей) [Текст]: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.19 / Е. В. Михайлова. – Волгоградский государственный педагогический университет. – Волгоград, 1999. – 205с.

Моргун 2002: Моргун, Н. Л. Научный сетевой дискурс как тип текста [Текст]: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Н. Л. Моргун. – Тюменский государственный университет. – Тюмень, 2002. – 20с.

Никульшина 2008: Никульшина, Н. Л. Письменный научный дискурс как объект моделирования в учебных целях [Текст] / Н.Л. Никульшина // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. – 2008. – №3 (59). – С. 245-250. – Библиогр.: с. 249.

Ракитина 2007: Ракитина, С. В. Когнитивно-дискурсивное пространство научного текста [Текст]: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / С. В. Ракитина. – Волгоградский государственный педагогический университет. – Волгоград, 2007. – 46с.

Скрипак 2008: Скрипак, А. И. Интертекстуальность как категориальный признак современного научного дискурса [Текст] / А. И. Скрипак // Известия Российского государственного педагогического университета имени А.И. Герцена. – 2008. - №74(1). – С.450-453. – Библиогр.: с. 453.

Скрипак 2008: Скрипак, И. А. Языковое выражение экспрессивности как способа речевого воздействия в современном научном дискурсе (на материале статей лингвистического профиля на русском и английском языках) [Текст]: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.19 / И. А. Скрипак. – Ставропольский государственный педагогический институт. – Ставрополь, 2008. – 26с.

Чернявська 2005: Чернявская, В. Е. Интерпретация научного текста: учеб. пособие для студентов ст. курсов, магистрантов и аспирантов вузов [Текст] / В. Е. Чернявская. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2005. – 127с. – Библиогр.: с. 115-125. – ISBN 5-7310-1900-2.

Чернявська 2006: Чернявская, В.Е. Дискурс // Стилистический энциклопедический словарь современного русского языка [Текст] / М. Н. Кожина (ред). – М.: Флинта: Наука, 2006. – С.53-55. – 3000 экз. – ISBN 5-89349-342-7 (Флинта). – ISBN 5-02-002791-X (Наука).

Штерн 1998: Штерн, І.Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики [Текст] / І. Б. Штерн. – К.: АртЕк, 1998. – 336с. – ISBN 966-505-195-4.

Даная стаття посвящена вопросу определения научного дискурса как типа дискурса, рассматриваются подходы к изучению дискурса, обозначению его главных признаков и черт, в статье определяются экстралингвистические факторы, которые влияют на процесс текстообразования в научной сфере, конститутивные признаки научного дискурса, его свойства, способ порождения, участники, клиенты, хронотоп и ценности научного дискурса. В работе анализируются и синтезируются результаты лингвистических научных исследований отечественных и зарубежных учёных.

Ключевые слова: дискурс, научный дискурс, научная коммуникация, научный текст, экстралингвистические факторы, анализ дискурса, конститутивные признаки.

This article is devoted to the definition of scientific discourse as a type of discourse, the approaches to the study of discourse, marking its main signs and features. The extralinguistical factors, which influence the process of text-formation at the scientific area, are defined in this article, the constitutive features of scientific discourse, its properties and methods of its generating, members, clients, chronotope and the values of scientific discourse are analysed. The results of linguistic research of domestic and foreign scholars are analyzed and synthesized in this work.

Keywords: discourse, scientific discourse, scientific communication, scientific text, extralinguistical factors, discourse analysis, constitutive features.

Надійшла до редакції 10 вересня 2010 року.

Євгенія Коваленко

ББК 81.411.1 – 22

УДК 811.161.2`367`3

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ КОСМЕТИКИ ТА ПОБУТОВОЇ ХІМІЇ

Стаття продовжує серію публікацій автора з дослідження синтаксису української реклами. У презентованій статті поданий аналіз семантико-синтаксичної організації українських рекламних текстів косметики та побутової хімії як репрезентативної та однієї з найчисленніших тематичних груп в загальному корпусі зібраного фактичного матеріалу. У статті аргументується застосування фреймового аналізу до розгляду семантико-синтаксичної структури рекламних текстів і подається комплексний та послідовний опис фреймової структури реклами косметики та побутової хімії.

Ключові слова: рекламні тексти косметики та побутової хімії, фреймова структура, семантико-синтаксична організація, слот, актант, предикат.

Рекламні тексти (РТ) як тексти специфічного характеру (креолізовані), певним чином структуровані, що на мовному рівні мають ознаки стандартизації й водночас характеризуються підвищеним рівнем креативності, вимагають окремого підходу до аналізу їхньої семантико-синтаксичної організації.

Синтаксичні особливості РТ неодноразово ставали об'єктом дослідження вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. Більшість мовознавців звертаються до опису різних видів синтаксичних утворень, що використовуються для створення більш дієвого РТ (А.А. Єременко, О.І. Зелінська, Ю.Б. Корнева, М.М. Кохтев, Т.М. Лівшиц, О.В. Медведева, В.В. Мозгунов, Д.Е. Розенталь, С.А. Федорець). Окремі дослідження стосуються розгляду синтаксичних особливостей певних структурних компонентів РТ: Н.Л. Коваленко розглядає синтаксичну організацію російського рекламного слогана на формально-граматичному рівні [Коваленко 2006]; Н.С. Лиса описує синтаксичні особливості рекламного знака [Лиса 2003] тощо. Популярним також є дослідження експресивного синтаксису реклами (Н.Л. Волкогон, М.М. Кохтев, Д.Е. Розенталь). Незважаючи на підвищений інтерес лінгвістів до вивчення синтаксису реклами загалом, на сьогоднішній день в українській лінгвістичній науці практично відсутній досвід семантико-синтаксичного аналізу української реклами. Зустрічаються поодинокі дослідження, присвячені розгляду семантичної структури текстів реклами, а також текстів, що функціонально та структурно зближуються з рекламними (газетні оголошення, рекламні анотації художніх творів тощо) на матеріалі переважно англійської мови: О.В. Анопіна, М.В. Гусар, Т.І. Ямчинська та